

Kampen om Nevirapine

Filmen, "Fra mor til barn", sætter fokus på lægemidlet Nevirapine, der kan mindske risikoen for, at hiv-positive mødre overfører smitten til deres børn. Filmen er et stærkt indlæg for brugen af Nevirapine, men i Sydafrika er der stadig kræfter, der arbejder mod at tilbyde Nevirapine til alle gravide.

Den dyre medicin

I 1980'erne var kampen mod aids en kamp for forebyggelse og kondomer. I løbet af 1990'erne udviklede medicinalindustrien aids-medicin, bl.a. og medikamentet, Nevirapine, der kan nedsætte risikoen for, at gravide kvinder overfører hiv til deres børn. I den vestlige verden blev medicinen redningen for tusinder hiv-positive. I den fattige verden begyndte kampen for retten til behandling.

Der var mange forhindringer, der skulle overvindes, først og fremmest medicinalindustriens krav om fortjeneste, der gjorde medicinen så dyr, at den tredje verdens regeringer måtte melde hus forbi - intet sundhedsbudget kunne klare de udgifter og slet ikke i de lande, der var hårdest ramt af aids.

I 2001 kom det til en retssag mellem den sydafrikanske regering og den internationale medicinalindustri. Kampen stod om Sydafrikas ret til at importere billige parallelprodukter til behandling af hiv-positive. Sagen endte med, at medicinalfirmaerne gav sig og således skulle vejen være banet for behandling. Men de høje medicinpriser skulle vise sig kun at være en del af problemet. Efter retssagen værgede den sydafrikanske regering sig fortsat mod at frigive medicinen og sikre behandling til alle de ca. 5 millioner sydafrikanere, der er smittet med hiv. Regeringen udstedte forbud mod behandling med Nevirapine under henvisning til, at medicinen kunne give bivirkninger og at den ikke var ordentligt testet. Samtidig fastholdt Sydafrikas præsident, Thabo Mbeki, sit standpunkt om, at det ikke er bevist, at hiv fører til aids.

Den forbudte medicin

Dermed lændede Mbeki sig op ad en hårdnakket myte, som siden 1987 er blevet fremført af en lille gruppe amerikanske læger. Myten går ud på, at sammenhængen mellem hiv og aids ikke er bevist og at man altså sagtens kan leve med hiv uden at udvikle aids. Myten vakte genklang udenfor de videnskabelige miljøet, fordi den blev koblet sammen med et generelt angreb på de institutioner og personer, der kunne have interesse i den skræk, som aids spredte. Det var medicinalindustrien, som ville kunne profitere på at sælge dyr medicin til forebyggelse af aids, det var Verdenssundhedsprogrammet (WHO) der på det tidspunkt havde succes med en global aids-kampagne og det var de nødhjælps- og bistandsorganisationer, der fik store økonomiske bidrag til deres indsats mod aids.

Myten om, at der ikke er nogen sammenhæng mellem hiv og aids har - trods alle videnskabelige beviser på det modsatte - holdt sig og den er blevet brugt af en række regeringer, som den sydafrikanske,

til at bortforklare et uoverskueligt problem og afværge en økonomisk belastning af sundhedsbudgettet.

Frem til foråret 2002 holdt præsident Mbeki og hans regering fast ved deres standpunkt, mens Sydafrikas læger kæmpede for at omgå forbuddet mod hiv-medicinen. Desperationen var åbenlys. På nogle hospitaler lykkedes det at få tilladelse til at behandle nogle af de gravide kvinder ned Nevirapine, andre steder uddelte lægerne medicinen illegalt, ligesom de i hemmelighed og under strafansvar behandlede f.eks. voldtægts ofre med medicin, der kan nedsætte risikoen for hiv. Velbjærgede sydafrikanere importerede medicinen fra udlandet og betalte selv regningen.

Imens anklagede hiv-organisationer med den sydafrikanske Treatment Action Campaign (TAC) i spidsen regeringen for "holocaust mod fattige mennesker". Presset på Mbeki voksede, og i april 2002 anerkendte præsidenten endelig, at der er sammenhæng mellem hiv og aids og lovede samtidig en national handlingsplan for behandling af hiv-positive, herunder Nevirapine til gravide. Men diskussionen er ikke slut og forhindringerne for behandling er ikke ryddet af vejen endnu, for argumentet om, at medicinen er farlig sætter fortsat en bremse for behandlingen af Sydafrikas hiv-positive. Ved den internationale Aids-konference i Barcelona i juli 2002 kaldte den sydafrikanske sundhedsminister, Manto Tshabalala-Msimang, Nevirapine for medicinen, der "forgifter mit folk".

Kathrine Toftkær Larney
freelancejournalist med speciale i Afrika